

dd. primæ sententiæ in dicendo, quod sacerdos simplex potest absolvere etiam præsentem approbato insequentibus casibus: 1. Si approbatus non potest, nec vult absolvere. 2. Si is sit nominatim excommunicatus, aut suspensus. 3. Si sit approbatus tantum in aliena diœcesi. 4. Si moribundus ita horreret confiteri approbato, ut esset in periculo sacrilege confitendi, ut dicunt Croix, et Mazot. ex S. Thom. Et putat Sporer, idem esse, si infirmus confiteri non posset approbato sine magna difficultate vel incommodo, aut si ipse putaret simplicem confessarium fore sibi utiliorem. 5. Si confessio jam inchoata esset apud simplicem, quia tunc ille jam acquisivit jurisdictionem; secus autem, si infirmus jam absolutus fuisset (modo non esset circumstantia peccati jam confessi); et secus etiam, si infirmus aliqua excommunicatione reservata esset ligatus, quia tunc licet confessionem incepisset apud simplicem, præsentem Superiore, debet a Superiore prius ab excommunicatione absolvi, et postea confessionem apud simplicem persolvere. 6. Si approbatus fuisset complex in peccato turpi penitentis, sicut declaravit Benedictus XIV (4). Sed super hoc puncto complicitis opus est majore distinctione.

95. Præfatus Pontifex in duabus Bullis (quarum altera incipit *Sacramentum*, et altera *Apostolici*) dixit confessarium erga complicem in peccato turpi contra sextum præceptum privari omni jurisdictione, et excommunicationem papalem incurrere, si excipere audeat illius confessionem. Excipit solam extremam necessitatem mortis, in qua permittit absolvere complicem; modo alius desit sacerdos, etiam simplex, qui infirmum absolvere valeat; aut modo ille sacerdos non possit infirmi confessionem excipere sine gravi scandalo, et infamia approbati. Additamen Pontifex quod ille (si potest) tenetur removere tale (4) n. 563.

periculum scandali aut infamiae, sub pœna ejusdem excommunicationis, licet, si illud non removeret, valida esset absolutio (2). Circa hujusmodi Bullas advertendum 1. quod nomine *peccati turpis* contra sextum præceptum, non solum intelligendum est peccatum fornicationis, etc. consummatum, sed etiam tactus, et colloquium obscœnum, quoties mortale attingit. Ita dicunt Salmant. (3). Contra vero non comprehenduntur culpe veniales, sive tales sint ob parvitatem materiæ, sive ob defectum deliberationis; ita Salmant. *ibid.* n. 277. Idemque recte dicunt n. 278. de mortalibus internis, vel non plene externe significatis, quoniam etiam actio debet esse externe gravis. Nec comprehenduntur mortalia dubia facti vel juris: Salmant. *ibid.* n. 280. (vide id quod dicitur hic infra n. 142). Nec cum dubium vertitur, an penitens ipse quoque graviter peccaverit, quia Bulla intelligitur de complici formali in peccato mortali turpi; Salmant. *cit.* num. 280. et num. 241. Advertendum 2. absolutionem imperitam a confessario complici, si penitens non adhuc ab alio de peccato turpi absolutus est, esse invalidam etiam quoad alia peccata; secus autem si ab alio jam absolutus fuisset. Hæc duo videntur certa. Sed concurrunt duo dubia, an incurrat excommunicationem confessarius qui jam non absolvit, sed tantum audit complicem suum in confessione, et fingit eum absolvere? Ego dudum fui pro affirmativa sententia, ex quodam aere Pœnitentiariæ responso; sed postea lecta Bulla, *Inter præteritos*, ejusdem Pontificis, inveni declaratum oppositum, cum dicitur ibi: *Non minus sacerdoti complici, qui vel extra mortis articulum confessionem excipit penitentis, eumque (nota) absolvit; vel in articulo mortis absolvit, cum alius sacerdos non desit, excommu-*

(2) n. 563. v. probabiliter in fine, et fusiis n. 553. — (3) Append de Bull. Cruc. cap. 6. p. 169 ex n. 262.

nicationis majoris pœna a nobis imposita fuit. Alterum dubium est, an Episcopus virtute cap. 6. *Liceat*; Sess. 24. Trident. possit absolvere confessarium qui absolvit complicem suum in peccato turpi. Vide dicenda *Tr.* 20. de *Privil.* n. 37. (1).

96. Quæritur 5. an præsentem Superiore, possit in articulo mortis quilibet confessarius approbatus absolvere infirmum a peccatis, et censuris reservatis? Respondetur distinguendo; Quoad peccata utique potest, quia in morte cessat omnis reservatio, ut declaravit Concilium, adeo ut recte dicunt Suar. Salmant. Palud. Navar. Granad. Præpos., etc., moribundo a reservatis absoluto, nullam restare obligationem, si convaluerit, se præsentandi superiori (sed hoc non currit si penitens est absolutus in aliqua necessitate, non quidem mortis) (2). Præterea dicunt Suarez. Lugo, Sanchez, Salmant., etc., quod si moribundus habet reservata, et adest confessarius approbatus, non potest sacerdos simplex absolvere, licet confessarius ille careat facultate super reservatis; dum in mortis articulo (ut supra dictum est) cessat omnis reservatio. Quoad autem censuras reservatas, confessarius simplex non potest coram Superiore absolvere quia, cum certum sit moribundum si convaluerit, teneri Superiorem adire, non jam ut denuo absolvatur, sed ut suam obedientiam ostendat, et ut penitentiam majorem recipiat, si Superior ei illam imponit, secus si non se præsentet, in eadem incidit censuram, ut docent communiter Suar. Sanch. Salm., etc. ex cap. *Eos qui de Sent. Excom.* in 6. Hinc fit quod si Superior adest, ab eo a censuris infirmus absolvendus est (3).

97. Quæritur 6. an præsentem Episcopo possit quilibet confessarius absolvere moribundum a papalibus? Alii dd. distinguunt, ut Mol. Suar. Sanch., et dicunt non posse, si casus

(1) l. 6. n. 551. 555. et 556. — (2) n. 561. — (3) n. 563. dubit. t. et n. 567.

est occultus; quia tunc Episcopus super illo ordinaria procedit jurisdictione ex cap. 6. *Liceat*; et idem dicunt de percussione publica clerici juxta caput *Ea noscitur de sent. excom.*, ubi dicitur ob talem excommunicationem, si nequeat adiri Pontifex, adeundum esse Episcopum. Contra affirmant posse simplicem confessarium absolvere etiam præsentem Episcopo, si casus est publicus (intellige præter clerici percussorem), quia tunc eadem ac Episcopus est prædictus facultate confessarius simplex. Sed hanc secundam partem communissime negant Navar. Castrop. Coninch. Avil. Sayr. Corn. Hurtad. Salmant., etc. dicentes præfatum textum in cap. *Ea noscitur*, non solum valere pro publica clerici percussione, sed etiam pro qualibet censura papali, dum pro istis eadem currit ratio; et sicut in quæstio antecedenti probavimus, præsentem Superiore. Sed hoc non obstante, non puto improbabilem primam sententiam, cum certum non sit textum præfatum ad omnes extendi censuras (4).

98. Quæritur 7. an confessarius possit absolvere moribundum a censuris papalibus, cum ille posset facultatem ab Episcopo per litteras impetrare? Negant Lugo Bonac. Suar. Croix, etc.; sed communius et probabilius affirmant Azor. Castrop. Sanch. Valenza, Conc. Carden. Salm. Viva, etc., tum quia in petenda facultate per litteras potest subesse periculum manifestationis; tum quia in cap. *Quamvis, de sent. Excom.* impeditur dicitur quicumque aliquo est præpeditus impedimento, quominus Pontificem adire possit (5).

CAPUT VI.

De officio et aliis muneribus confessarii.

99. et 100. *De scientia necessaria confessarii.*

101. *Quot sunt munera confessarii.*

(1) l. 6. n. 563. dubit. 2. — (3) *ib.* dubit. 3.

402. et 403. I. de examine.
 404. II. De iudicio peccatorum.
 405. III. De instructione.
 406. et 407. IV. De admonitione.
 408. ad 412. Si admonitio non sit profutura.
 413. Si matrimonium est nullum.
 414. Si sponsi sint parati ad nuptias.
 415. Si adest obligatio restitutionis. Si admonitio sit postmodum profutura.
 416. Si pœnitens interrogat, etc. Si adest damnum commune. In dubio an admonitio, etc.
 417. V. De absolutione.
 418. Quæ certitudo de absolutione, etc.
 419. Si pœnitens pro se habeat opinionem probabilem.
 420. Si pœnitens negat aut tacet peccatum.
 421. VI. De corrigendis erroribus. De errore circa Sacramenti valorem.
 422. Circa restitutionem a qua pœnitens dissuasus est, etc.
 423. Aut ad quam non fuit obligatus.
 424. An possit admoneri pœnitens licentia ejus non petita.
 425. VII. De obligatione administrandi hoc Sacramentum. An cum periculo mortis, etc.
 426. et 427. An sacerdos simplex teneatur ad se habilem reddendum.

99. Cupienti hoc Sacramentum Pœnitentiæ administrare, primum omnium acquirenda est necessaria scientia, qua hujus magni ministerii officio recte fungi possit. Sed hic advertendum est quod scripsit S. Gregor. quod sit *Ars artium regimen animarum*. Et S. Franciscus Salesius dicebat, confessarii officium esse maximi momenti et omnium difficillimum. Et ita est maximi utique momenti est, quia est finis omnium scientiarum, qui salus æterna est: difficillimum, quia 1. requirit notitiam quasi omnium aliarum scientiarum, et omnium officiorum, et artium. 2. Scientia moralis tot materias disparatas complectitur. 3. Illa magna ex parte legibus positivis constat, quarum quælibet juxta proprium sensum et intelligentiam accipienda est, præterea ob circumstantias, quæ casus dissimiles efficiunt, resolutiones variandæ sunt. Quidam qui eruditos, et theologos

magnæ notæ se jactant, moralistas, quos casuistas (nomen ignominia apud ipsos) appellant, dedignantur nec cursim quidem legere. Dicunt sufficere, ut confessiones rite excipi possint, principia generalia, moralis calere, illis enim posse resolveri, aiunt omnes casus particulares. Quis negare potest, omnes casus particulares esse his principiis resolvendos? Sed totum opus, et totus labor est in aptando casibus particularibus, tantis diversis circumstantiis irretitis, principia hujusmodi, utque discernatur quodnam principiorum occurrentibus circumstantiis congruat. Nequit id fieri sine magna discussione rationum, quæ pro utraque parte adsunt. Et hoc est illud quod moralistæ effecerunt, cum elaborarunt in explicando a quibus principiis multi casus particulares resolveri debeant: præterea hac nostra tempestate, ut dictum est, adsunt tot leges positivæ, tot Bullæ, tot Decreta, quæ nequeunt sciri, nisi casuistæ legantur, qui ea collegerunt, et prout materiarum varietas postulat, ibi opportune illa inveniuntur; ideoque, quo recentiores ii moralistæ sunt, eo antiquis utiliores. Justa ratione motus *Auctor Instructionum pro novis confessariis* (1) affirmat, multos theologos quanto profundiores sunt in scientiis speculativis, tanto rudiores in scientiis moralibus. quæ, ut scribit Gerson (2), omnium difficillimæ sunt, et nemo doctus, quantumvis sit in his versatissimus, est, cui in dies novan non accidant. Ex quo infert. numquam confessario deserendum esse theologiæ moralis studium. Doctissimus Sperelli (3) pariter dicit longe errare eos confessarios, qui totos in scholasticæ studio se applicant, æstimantes tempus in morali frustra expendi; et postea nesciunt distinguere lepram a lepra: qui error (subjungit) confessarios simul et pœnitentes in æternam perturbationem trahet. Peccat igitur absque dubio

(1) Part. I. v. 48. — (2) Tract. de Orat. — (3) de Episc. p. 3. c. 4.

graviter qui non sufficienter instructus audeat confessiones audire: Episcopus qui illum approbat: pœnitens quoque qui noscens ignorantiam ejus, apud ipsum constitetur.

100. Non negamus autem minorem scientiam exigi in audiendis confessionibus simplicium, et rusticorum, quam curialistarum, negotiantium, ecclesiasticorum, et similium. Minor item scientia requiritur, ut audiantur confessiones in oppido, quam in civitate; et præcipuè si alicubi sit tanta confessariorum turpia, ut pœnitentes deberent aut per longum tempus a confessione se abstinere, aut alio proficisci (1). Sed hoc non sufficit ad excusandos aliquos confessarios, qui, cursim lecta aliqua brevi summa morali, temere ad excipiendas confessiones se intramittunt. Oportet saltem ut confessarius sciat 1. ad quæ sua jurisdictio se extendat. Advertat hic quisque, sacerdotes seculares, et regulares alterius ordinis non posse audire confessiones Religiosorum sine licentia suorum Prælatorum; exceptis casibus, si iter agant, si alibi morentur, et socium non habeant, aut alium sacerdotem idoneum ejusdem religionis. Et tunc Religiosi possunt absolvi a quocumque simplici sacerdote (exceptis Capuccinis, vide præc. n. 88.), dum Superiores tunc, dando licentiam his subditis, intendunt eam dare juxta consuetudinem, scilicet confitendi cuivis sacerdoti idoneo (2). Item quivis confessarius scire debet casus, et censuras reservatas, saltem eas in quas frequentius incurri solet, prout sunt excommunicationes papales quæ sunt in Bulla Cœnæ, hæresis externata, lectio aut retentio, aut venditio librorum hæreticorum, qui ex professo de religione tractant, aut continent hæresim formalem; item quinque casus papales Clementis VIII. qui sunt percussio enormis, aut mediocris clerici vel monachi, simonia realis, aut confidentialis, violatio clausuræ Monia-

(1) I. 6. n. 628. — (2) n. 575.

II.

lium ad malum finem, violatio immunitatis ecclesiastica, et duellum: item excommunicationes a Summo Pontifice Benedicto XIV. emanatæ in absolventes complices in materia turpi (3), et in eos qui docent posse a confessario exquiri nomen complicis, etiam per absolutionis sacramentalis negationem, si revelare recuset (4); et aliæ excommunicationes obviæ, quæ observari possunt in Tractatu de Censuris. Sciat II. distinguere peccatum veniale a mortali, saltem in suo genere, quo communiter occurri solet; et de aliis saltem dubitare sciat. III. Sciat interrogationes quas facere debet; circumstantias peccatorum saltem speciem mutantem: quid constituat occasionem proximam, quid inducat restitutionis obligationem, item qualis esse debeat dolor, et propositum, et denique remedia ad emendationem efficaciora. Et ut brevibus me expediam, affirmo in statu damnationis esse eum confessarium qui sine sufficienti scientia ad confessiones excipiendas se exponit. Deus ipse his verbis eum exprobrat: *Quoniam tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi* (5). Nec excusabit eum Episcopi approbatio, cum cognoscit manifeste se inhabilem; approbatio enim non infundit scientiam necessariam, sed supponit. Dico manifeste, dum qui tantum dubitaret, bene potest, imo debet quiescere 1. sui Superioris judicio confusus, si saltem seduliori studio se habilem reddere satagat. At nullus confessarius intermittere debet theologiæ moralis studium, qui ex tot rebus tam diversis, et inter se disparibus, quæ ad hanc scientiam pertinent, multa quamvis lecta, quia rarius accidunt, temporis progressu e mente decidunt, qua de re oportet semper frequenti studio eas in memoriam revocare.

101. Præterea advertendum plura alia esse confessarii munera, nempe

(3) n. 553. — (4) L. 6. n. 494. — (5) Osee. c. 4. 6

I. Ut poenitentis conscientiam investiget. II. Ut de peccatorum gravitate, et numero, debitum formet iudicium. III. Ut poenitentem instruat de iis quæ scienda sunt circa Fidem, et mores. IV. Ut eum admoneat de suis obligationibus. V. Ut absolvat dispositum. VI. Denique tenetur confessarius emendare errores, quos in audiendis confessionibus commisit.

102. I. Igitur tenetur confessarius diligenter poenitentis conscientiam cognoscere. Confessarius est iudex; iudicis officium importat ut, sicut iudex prius rationes cognoscere debet, inde causæ momenta discutere, et denique sententiam proferre; ita confessarius prius conscius fieri debet poenitentis conscientia, postea ejus dispositiones inspicere, et tandem absolutionem impertiri aut denegare. Et quoad primum munus, quod est peccata poenitentis cognoscere, quamvis debitum conscientiam examinandi sit præcipuum poenitentis, nihilominus (quicquid alii dd. (1) dixerint) non est dubitandum quin, si confessarius cognoverit poenitentem non satis diligenter conscientiam suam discussisse, tenetur ipse eum interrogare, prius de peccatis in quæ verisimiliter incidere potuerat, et postea de eorum numero, et specie, ut probatur ex cap. *Omnis utriusque, etc de Poenit., et Rit. rom.* (2).

103. Et hic multa advertenda sunt: 1. Perperam eos agere qui rudes dimittunt, ut melius se examinent: hoc P. Segneri (3) vocat errorem intolerabilem, et jure optimo, quia hujusmodi omnes quantum laborent, difficulter se examinant ut par est, et ita exacte, sicut potest ipse confessarius eos examinare: et contra, cum dimissi sunt, periculum erit ne exterriti difficultate se examinandi a confitendo retrahantur, et in peccatis obdurescant (4). Qua de re confessarius debet ipse ex hujusmodi

(1) Ap. Lochner. Instr. pag. 33. — (2) L. 6. n. 607. — (3) Conf. instr. c. 2. — (4) L. 6. n. 607. v. sed. hæc.

poenitentibus peccata exquirere, eos interrogando juxta ordinem præceptorum, præcipue si sunt famuli, aurigæ, muliones, milites, satellites, caupones, et alii id genus, qui æternæ salutis vitam negligentem vivere solent, et rerum divinarum sunt ignari, quia stant procul a concionibus, et ecclesiis. Et hic pejor error esset, si ob defectum examinis dimitteret aliquem rudem, qui antea propter ruborem aliquod peccatum retulerit, licet repetendæ essent confessiones multorum annorum, propter majus periculum quod tunc subest, nempe quod si non redeat, peribit. Mihi videor aliquem confessarium audire sic respondere: *Si non redit, pejus sibi erit malum.* Pulchrum quidem charitatis spiritum! Sed sic non loquuntur qui verum habent zelum animas lucrandi; dicamus melius, qui hoc munere dumtaxat Deo funguntur. Advertat nihilominus confessarius se non teneri tam minute hos interrogare; interroget tantum de peccatis in quæ facilliter incidere possunt, spectata eorum conditione et capacitate (5). Imo cum poenitens, licet rudis, videatur sufficienter instructus, et diligens in confitendo peccata cum circumstantiis suis, juxta statum suum et capacitatem (alio enim modo tenetur se examinare doctus, et alio rudis), tunc confessarius nihil aliud tenetur interrogare (6). II. Notandum cum Lug. Salm. et Dicast, melius esse, si confessarius singulatim examinet peccata statim ac exponit poenitens, quam ut differat examen usque ad finem; quia aut facilliter confessarius obliviscitur eorum quæ audiit; aut obligandus esset poenitens cum suo gravi onere ad repetendæ confessæ (7) III. Errare eos confessarios, qui volunt certum iudicium facere de peccati qualitate, an sit grave, vel leve, exquirendo a rudibus istis, utrum pro mor-

(5) L. 6. n. 607. v. sed. hæc ad 3. — (6) Ib. ad 2. — (7) N. 607. v. sed. hæc ad 4.

tali habebant, an proveniali; hi enim multoties respondent ut casus sibi verba suggeret, et hoc experientia testatur (ut ego millies observavi). Quod si confessarius paulo post iterum interroget; respondent modo toto a primo diverso. IV. Advertendum circa numerum peccatorum, quorum habitu aliqui tenentur, cum non possit haberi numerus certus, curet confessarius statum poenitentis cognoscere, nempe vivendi rationem, applicationem quam impendit ad alia negotia, tempus consuetudinis cum complice, locum ubi potissimum moratus est, et deinde interroget de numero, interrogando poenitentem, quoties circiter peccaverit in die, aut in hebdomada, aut mense, proponens ei plures numeros, ex gr. ter, aut quater, octies, vel decies, ut videat cui numero potius ille adhæreat; et si poenitens numero majori adhæret, optimum factu erit, si iterum interrogetur de numero majori, sed in hoc ut bene advertit Busemb., confessarius non sit nimis sollicitus et anxius ad formandum certum iudicium de numero peccatorum; notet frequentiam in genere, et in confuso iudicium faciat, apprehendendo peccata quotquot sint apud Deum. Aliqui dd. dicunt, circa peccata interna habituatorum, ut sunt peccata odii, delectationum, et desideriorum pravorum, sufficere, plerumque interrogare de tempore, per quod duravit malus habitus; sed hoc mihi omnino non satisfacit, quia potest esse quod aliquis sit magis intentus ad externa negotia, aut moretur ubi pauciores sibi occurrent pravorum cogitationum occasiones, alius erit magis alio animi passione allectus; ideoque opus est interrogationes generales adhibere, de propria applicatione, de loco, de animi inclinatione, etc., ut formet iudicium majoris, vel minoris frequentia actuum interiorum. Cæterum post duas, vel tres interrogationes, non debet angere confessarius, si ei iudicium quod facit, videtur esse ni-

mis confusum; nam ex conscientia implicatis, et confusis moraliter impossibile est majorem claritatem sperare. V. Regulariter loquendo non expedit ut confessarius reprehendat poenitentem in confessionis cursu, ne ille exterritus omittat aliquod peccatum. Nihilominus expedit aliquando intra confessionem ei proponere malitiam alicujus gravioris peccati, modo statim ei præbeatur animus dicendo: *Sei nunc vis vere vitam mutare? eia ergo, fac ut hæc confessio sit bona: noti timere; dic omnia peccata, quoniam ab omnibus te absolvam.* VI. Oportet animadvertere, quod licet confessiones generales sint utilissimæ, nihilominus confessarius non sit nimis rigorosus ad procurandum ut confessiones præteritæ repetantur (1); nam præsumptio stat pro validitate, quoties error non sit manifestus, ut ait Segneri. Nec lapsus sunt certa indicia confessiones fuisse nullas, præcipue si per aliquod tempus non ceciderit, aut si antequam caderet, sibi aliquam vim intulerit. Aliud tamen iudicium fieri debet, si poenitens plerumque statim ceciderit, post duos nempe vel tres dies a confessione facta, quin aliquo modo tentationi obstiterit; tunc enim videtur moraliter certus doloris ac propositi defectus.

104. II. Cum confessarius peccata audiverit tenetur iudicium facere de gravitate, et numero eorum, quia licet, ut valide absolvat, sufficiat ut peccatum cognoscat, saltem subconfusa ratione peccati; attamen ut licite absolvat, debet prudens formare iudicium uniuscujusque culpæ, saltem in iis quæ communiter occurrunt; nam alias magis obscuras et minus usuales sufficit ut audiat et absolvat, ut sunt coram Deo; Lug. Holzmann, Salm. Spor., etc. (2). Advertendum hic sæpius errare confessarios qui iudicium certum formare cupiunt de peccati quantitate, utrum sit grave, aut leve, interro-

(1) L. 6. n. 605. — (2) N. 627.

gando pœnitentes rudes, quomodo illud tenebant in conscientia, an tamquam mortale vel veniale. Hi plerumque respondent ad sortem, et dicunt quod prius in os venit, et hoc experientia cognoscitur (sicut mihi mille millies accidit); quod si mox confessarius iterum eos interrogat, dicunt totum oppositum. Præterea hic advertendum, quoad pœnitentis obligationem, quod si ille advertit confessarium non apprehendere gravitatem peccati sui, tenetur illum monitum facere, alias ejus confessio erit sacrilega. Et ita pariter si peracta confessione, advertit confessarium non percepisse suum peccatum, debet illud repetere.

105. III. Confessarius tenetur instruere pœnitentem cum observat, aut prudenter judicat illum necessaria fidei, et salutis ignorare. Sufficiet cæteroquin quod tunc, antequam absolutionem ei impertiatur, eum instruat circa mysteria principalia, prout dictum est *Tr. 4. n. 3*, quia quoad cætera necessaria de præcepto, sufficit quod pœnitens promittat, quod se instruere faciat ab aliis, saltem quoad substantiam; et confessarii qui nimia charitate fervent non recusant eos docere per se ipsos. Debet pariter confessarius instruere pœnitentem circa obligationem compensandi famam, honorem aut bona, occasionem vitandi scandalum illatum reparandi, correctionem faciendi, aut eleemosynam largiendi, quando ad id tenetur. Item animadvertendum quod si pœnitens accedit indispositus, tenetur confessarius (ut docent Laym. Suar. Busemb. Sporer etc.) pro viribus efficere, ut eum disponat ad absolutionem (1). Circa quod nescio quomodo excusari possint coram Deo illi confessarii desides, qui ubi cognoscunt pœnitentem non esse satis dispositum, eum a se dimittunt, dicendo ei inurbano modo: *Discede hinc te absolvere non possum, redi in posterum*. Ego dico

(1) N. 608. v. hic adverte.

cum aa. citatis, confessarium quoties pœnitentis confessionem suscipit, sub rigorosa charitatis obligatione, quantum facere potest, teneri ut ad absolutionem eum disponat, ei proponendo illius peccatorum turpitudinem, gratiæ divinæ efficaciam, damnationis periculum, et his similes veritates. Nec sua referre debet quod in hoc tempus insumatur, et quod reliqui pœnitentes abibunt, ne tantum expectent. Ille tunc non tenetur aliorum bono prospicere, sed tantum pœnitentis sui: pro hoc dumtaxat illo tempore Deo rationem redditurus est, non pro aliis. Satius est (dicebat s. Franciscus Xaverius) paucas confessiones audire, et rite factas, quam multas, et temere properatas, et sine fructu. Quot istorum ad me venerunt indispositi, et ego, divino auxilio opitulante, disponere curavi: et dispositos tuto et mea maxima consolatione absolutos dimisi! Saltem hoc inserviet ut bene instituatur ad reddendum dispositum pœnitentem pro tempore, quo rediturus erit.

106. 4. Confessarius tenetur admonere pœnitentem. Sed ut admonitiones convenientes faciat, non debet confessarius tantum cognoscere speciem, et numerum peccatorum, sed etiam eorum originem et causas, ut remediis opportunis occurrat. Nonnulli confessarii interrogant tantum de specie et numero peccatorum, et nihil amplius: si vident pœnitentem dispositum, eum absolvunt; sin minus, quin aliquid eis dicant, statim eum dimittunt, dicendo: *Abi, non possum te absolvere*. Non ita boni confessarii agunt: hi prius indagare incipiunt originem, et mali gravitatem, interrogando de peccandi consuetudine, de occasionibus, de tempore, de loco, de personis, cum quibus, quibus rerum circumstantiis; sic enim melius poterunt pœnitentes corripere, eos ad absolutionem disponere, et remedia salutaria adjungere.

107. His interrogationibus adhi-

bitis, et cognita morbi origine ac gravitate, confessarius ad debitas animadversiones faciendas procedat. Et quamvis ipse tamquam pater debeat in charitate pœnitentes auscultare, tamen ut medicus tenetur (quantum opus est) eos monere et corrigere, eos præsertim qui multis mortalibus gravati ad Pœnitentiæ Sacramentum raro accedunt. Et hoc munus etiam adimplere cœbet, si pœnitens aliqua illustri fulgeat qualitate, nimirum si fuerit magistratus, princeps, sacerdos, parochus, aut Prælat, si de aliqua sui muneris omissione sine nimio animi sensu se accusaret. Ait Benedictus XIV. in Bulla Apostolica Constitutio, data 26. Jun. 1749. § 22. confessarii admonitiones concionibus ipsis esse efficaciores; et jure merito, quia concionatorem latent circumstantiæ particulares quæ confessario aperte innotescunt; ideoque multo melius poterit debitas adhibere animadversiones et remedia, quæ morbis expediunt, applicare; et ita etiam confessarius tenetur pœnitentem admonere de aliqua ignorantia culpabili si qua laborat, sive hæc sit juris naturalis, sive positivi. Quod si pœnitens teneretur ignorantia culpabili, tunc si ea esset circa media scitu necessaria ad salutem, aut illa bono communi officiat, omnino debet confessarius ab hac ignorantia eum remove, et veritatem docere, licet nullus speretur fructus.

108. Sed quæritur: si ignorantia esset circa alia, et esset invincibilis, adeo ut pœnitens esset in perfecta bona fide, an confessarius eum teneatur admonere de veritate, etiamsi ex admonitione nullus speraretur fructus? Nonnulli dd. affirmant, ut dr. Wigandt Conc. et alii pauci cum Eliz. et Gonzalez (licet hi excipiant ignorantiam circa præcepta humana); hanc opinionem novissime etiam tutatus est pluribus p. Liberius de Jesu Carmelita Excalceatorum, insuis controversiis dogmaticis; sed ex hoc non multum sibi decoris adeptus est, dum

rationes quibus utitur sunt nimis tenuis furfuris. Rationes quas adducit sunt eadem, quæ in oppositionem adducuntur. Contra negat sententia communis et vera, cum Cano Suar. Nav. p. Sot. Card. Laym. Sanch. Lug. Vasq. Castropal. Bonac. Pouz. Coninch. Anacl. Escob. Ronc. Spor. Elb. Viva Holzm. Sal. et aliis innumeris (1), et in hoc invenio convenire duos alios aa. doctrinæ valde rigidioris, nempe Habert et Antoine; loquendo Habert de matrimonio irritato ex aliquo occulto impedimento, dicit: *Si adversum malum occultum, et invincibiliter ignoratum nullum appareat remedium, et gravia incommoda prævideantur, dissimulandum est (a confessario) impedimentum, et conjux in bona fide relinquenda*. Et pariter Antoine sic scribit: *Si probabile periculum sit, ne ex admonitione sequatur peccatum formale pœnitentis, vel grave scandalum, etc., differenda est monitio, et petenda dispensatio (2)*.

109. Auctores nostræ sententiæ probant 1. afferendo textum s. Augustini relatum in *can. Si quis de Pœnit. d. 7*. Sed cæteroquin satis congrue hunc textum solvit Conc., quia revera ad rem non facit: potius facit auctoritas s. Bernardi (*Serm. 41. in Cant.*) qui dicit: *Mallem aliquando tacuisse, et dissimulasse, quod agi perperam deprehendi, quam ad tantam reprehendisse perniciem*. Probat 2. ex *c. Quia circa de Consan.* ubi interrogatus Innoc. III. circa aliquod qui matrimonio copulati erant ex dispensatione subreptitia, respondit ad Episcopum: *Dissimulare poteris, cum ex separatione grave videas scandalum imminere*. Sed hæc decretalis ne satis quidem probat, dum dubium est an Pontifex ita respondendo voluisset forsam dispensare super impedimento, ut dicitur, in radice matrimonii. Cæterum præfata sententia probatur ratione validissima, nempe ex duobus malis minus ver-

(1) L. 6. n. 610 — (2) Ibid.

mittendum est, ut vitetur majus quare confessarius in nostro casu tace- re debet et permittere poenitentem (in bona fide constitutum) in pec- cato materiali versari, ut ipse a for- mali liberetur, veritatem rei non aperiendo: nam Deus tantum pecca- tum formale punit, et ab hoc solo se offensum iri declarat; ideoque per consequens dicimus confessarium aliter agendo peccare. Sed hæc ratio melius expendetur in responsionibus ad ea quæ opponuntur.

110. Objiciunt 1. illud Ezechielis: *Si me dicente ad impium: impie, mor- te morieris, non fueris locutus, ut se custodiat impius a via sua: impius in impietate sua morietur; sangui- nem autem ejus de manu tua requi- ram.* Ezech. 33. 8. Sed quis non vi- det hic loqui de impio, qui est in mala fide, et quem tenetur utique confessarius omni casu corripere, ut respiscat? Et sic intelligendi sunt alii textus Scripturæ, ac sanctorum Patrum, qui in contrarium afferunt. Objiciunt 2. *cap. Qui scandaliza- verit, 3. de Reg. Jur.* ubi dicitur: *Utilius scandalum nasci permittitur, quam veritas relinquatur.* Sed ut res- pensio intelligatur, oportet percipere casum de quo loquebatur Beda, auctor hujus textus. Beda (referente Glossa) loquebatur de eo, de quo dixit Jesus Pharisæis: *Non quod in- trat in os, coquinat hominem, sed quod procedit ex ore,* etc. Matth. 15. 11. Itaque loquendo Beda de scanda- lo mero Pharisæico, ideo dicit, quod licet Pharisæi scandalizarentur, vel, ut melius dicam, admirarentur doc- trinam tamquam laxam, utilius erat hoc scandalum permittere, quam veri- tatis expositionem omittere. Quid ergo ad nostrum casum? Opponunt 3. quamdam doctrinam s. Thomæ (1); sed ibi loquitur clare s. Doctor: di- cit enim veritatem non lædi, cum a concionatore, cujus munus est eam patefacere, veritas tacetur; sed cum illa mutilatur, nempe cum pars ejus

(1) In 4. d. 38. q. 2. a. 4. q. 1. ad. 3.

patefit; et pars tacetur; adeo ut exta- citurnitate partis aliquis error in alios diffunditur; v. gr. si conciona- tor diceret, in tertio gradu non lice- re contrahere matrimonium inter propinquos auditores inducerentur ad credendum, utique licere in quarto. Opponunt 4. et dicunt, confessarii esse etiam munus doctoris, ideoque illum teneri ad docendum veritatem. Respondetur quod confessarius non tantum doctoris, sed etiam medici fungitur officio: unde cum observat medicinam, nempe admonitionem in poenitentis perniciem redundare, debet ab illa abstinere. Et licet sit doc- tor, quia tamen munus est charitatis, a Redemptore institutum dumtaxat in bonum animarum, debet ille uti- que veritatem docere sed circa illa dumtaxat quæ poenitenti prosunt, non autem circa ea quæ nocitura sunt, ideoque ait s. Thomas (2), lo- quendo de eo qui docendi officium habet: *Contrarium veritati non doceat, sed veritatem (nota) secundum congruentiam temporis et personarum proponat ille, cui incumbit officium docendi.*

111. Opponunt 5. hujusmodi igno- rantiam poenitentis in hoc casu non esse invincibilem, sed vincibilem dum ipsi patet via ad veritatem cognos- cendam; etsi vincibilis est, est etiam culpabilis. Sed respondetur quod ignorantia ut sit culpabilis in aliquo, non sufficit quod cognoscere possit veritatem, sed necesse est ut ei super- veniat dabitum præcepti, alias igno- rantia ejus ex necessitate invincibilis est. Certum autem est, ut docet s. Thomas (3), eam esse ignorantiam invincibilem, *que studio superari non potest.* Quo igitur studio supera- re quis potest ignorantiam suam, si nulla de illa dubitatio aut saltem de obligatione quam habet illam vin- cendi, venit ei in mentem? Propterea dicunt dd. s. Antonin. Silv. Gers. Suar. Cajet. Nav. Armil. Castropal. (2) 2. 2. q. 43. a. 7. ad 2.—(3) 4. 2. q. 76. a. 2.

San. Vasq. Sayr. Salm. etc. (3) ad constituendam ignorantiam vincibili- lem, opus esse ut homo advertat præceptum, aut saltem obligationem ad illud advertendi; nam sicut ad hoc, ut ad legis observantiam teneamur, necesse est ut lex sit nobis in- timata; ita, ut teneamur adverten- dum ad legem, opus est ut nobis in- dicetur talis obligatio per ejus noti- tiam, aut saltem per dubitationem de illa; quare scite concludit loquen- do de hoc puncto p. Segneri (3): *Tunc ignorantia invincibilis est, cum per- sonæ principium dubitandi non subor- nitur, et consequenter nullus ei mo- dus offertur, ut errorem suum vincat.*

112. Opponunt 6. et dicunt sic: Si talis poenitens admonitus esset, jam ille peccaret, cum tunc reus jam fieret ignorantia vincibilis; ergo est semper indispositus ad absolutionem. Sed hoc argumentum, cui valde in- nituntur adversarii, mihi videtur pa- rum sapientiæ eorum dignum. Quis non videt fallaciam quæ involvitur, et responsionem claram quæ patet? In poenitente non est necessaria dis- positio interpretativa, nempe quod si ille in tali aut tali rerum conflictu reperiretur, non peccaret, quando ad id omnino non reflectit; quia aliter, si confessarii præsumere vellent in- terpretativas poenitentium indisposi- tiones; paucos possent absolvere, dum possent judicare quod multi eorum, quibus filii interfecti fuissent, certe odio moverentur in interfecto- res; si a Felle deficerent; sufficit ergo in poenitente eam dispositionem actua- lem invenire, ut absolvat; nempe ut hic et nunc statuat amplius non pec- care in quocumque casu generali. Et sic sufficit pro absolutione, quod poenitens hic et nunc sit dispositus per voluntatem actualem; nec obstat quod esset indispositus per interpretativam nempe si a confessario monitus esset. Itaque (concludamus) ex his oppo- sitionibus dignoscitur quam persis-

(1) L. 4. Confess. Instruc. c. 7.

tere nequeat sententia opposita. Si- cut etiam (mihi lubet aliquantulum ad alia divertere) sunt labantes quæ- dam aliæ opiniones quas hodie tu- tari volunt nonnulli, qui jactare vi- dentur rigidioris esse nominis. Cæ- teroquin commendare mihi nunquam fuit animus eos auctores, qui, ut ani- marum bono consulere, conscientiarum habenas nimis laxare volue- runt; quia licet Dominus velit omnes homines salvos fieri, sed vult ut per legum suarum observantiam salventur. At nec laudare possum alios, qui nimis conscientias coercere quæ- runt, assignando multas leges quibus Deus noluit, aut saltem non ma- nifestavit se velle nos teneri. Nescio utrum minus scrupulisi sit faciendum animas ad certas nimis rigidas opinio- nes adstringere cum periculo earum totalis perniciæ quam approbare opi- niones nimis benignas. Quod pejus est, nunc temporis tot libri contumelios, acerrimis objurgationibus, et satyricis aculeis suffulti circumferri conspiciuntur vicissim inter auctores tam rigida quam benignæ sententia; quod quidem scandalum toti Ec- clesiæ est, et obloquendi inimicis materiam offert. Et pariter pro veritate in propatulo collocanda, eam magis dubiis et tenebris offundit: dum ex hujusmodi dicendi ratione quilibet facile existimat, non ratio- nem, sed potius susceptæ sententiæ adhesionem, ac concitati animi æstum eos ad describendum compu- lisse, et qui ex adhesionem et animi æstu loquitur, nec sibi fidem asse- quitur nec alios persuadet.

113. Sed unde discessimus rever- tamur. Ex præfata communi sententia inferitur 1. cum Laym. Sanch. Lug. Castrop. Salm. Holz. Hab. Anto- ine, et aliis communiter, quod in casu quo poenitens contraxisset ma- trimonium invalidum ob aliquod occultum impedimentum, et in bona fide versaretur; et contra esset per- iculum infamiæ, scandali, aut incon- tinentiæ, si ei aperiretur nullitas;